

Retrovirové infekce u kočky – aktuální téma?

Obě nejdůležitější retrovirové infekce u kočky, **FIV a FeLV**, nás doprovází v každodenní praxi i v laboratorní diagnostice.

Neexistuje určitě ani jeden den, kdy není proveden Snap-test nebo poslán vzorek do laboratoře.

Ale co jen vězí za těmito viry?

Již v roce 1904 byly u drůbeže odhaleny první „viry leukémie“.

Retroviry jsou obalené RNA- viry se třemi hlavními charakteristickými strukturálními geny *gag-env-pol*.

„Výhoda“ obalu je, že se skládá z protein-lipidové dvojvrstvy a důležitých proteinů, které mohou ovlivnit průběh infekce. Obalené viry ale také, ve srovnání s neobalenými viry jako jsou například Parvoviry a Caliciviry, mnohem citlivěji reagují na dezinfekční prostředky.

Význam: Tyto viry mají nižší soudržnost, jsou citlivé vůči mýdlům, pracím prostředkům, jakož i vůči běžným dezinfekčním prostředkům v domácnosti.

Při množení RNA-virů nedochází k žádným korekturám chyb, takže časté mutace umožňují rychlou evoluci, která může mít i medicínské následky. Mohou se velice rychle přizpůsobit hostitelské buňce a tím si zajistit výhodu k přežití.

To komplikuje vývoj vakcinačních látek a diagnostiku této infekce.

Virus kočičí leukémie

FeLV byla poprvé popsána v roce 1964. Tato infekce je přenášena přímo z kočky na kočku. Hlavním zdrojem přenosu jsou přitom sliny. Kousná poranění představují významný

způsob přenosu, protože při něm infekční sliny dosahují přímo krevní řečiště. Ve většině případů dochází ale k oronasální infekci. Virus proniká sliznicí a množí se zde, stejně jako v tonsilách a retrofaryngeálních mizních uzlinách, během 2 dnů. V infikovaných lymfocytech a monocytech proniká virus asi po 12 dnech do krevního oběhu a dále do kostní dřeně.

Vyskytující se lymfopenie vzniká především ztrátou CD4+ T-lymfocytů. Zpočátku klesají také CD8+ buněčné řady, které se ale po určité době zotaví. Následkem ztráty T-buněk dochází k redukci buněčné imunity. Zbýlé T- buňky vykazují sníženou aktivitu.

Transmembránový protein *p15E* je zodpovědný za průnik viru do buňky. Odpovídající neutralizační protilátky tomuto procesu zabraňují a tím pádem brání pravděpodobně i perzistentní infekci.

Nové výzkumy k průkazu protilátek proti *p15E* ukazují slibné výsledky pro diagnostiku a prognózu onemocnění.

K primárním následkům infekce patří orgánová poškození, které vyplývají z množení viru. Především dochází k FeLV- asociované depresi kostní dřeně. Přitom jsou infikovány mitoticky aktivní buňky hemopoetických linií. V časně viremické fázi stojí v popředí hypoplazie kostní dřeně s různým stupněm anémie, leukopénie a trombocytopenie. Anémie se vyskytuje téměř u 50 % FeLV-nakažených koček, asi v 8 % případů je anémie příčinou úhynu. V tomto případě se jedná především o aplastickou anémii, která je způsobená narušenou erytropoezou. Snížený počet retikulocytů nasvědčuje neregenerativní anémii.

Nakazí-li se kočka virem FeLV, dochází v cca 45 % případech k **přechodné, abortivní infekci** s krátkou dobou virémie. Imunitní systém je schopen tento virus eliminovat a kočka neonemocní. O tom, zda jsou vzniklé virus-neutralizační protilátky schopné vytvořit dostatečnou ochranu, existují rozporuplné výsledky výzkumů.

Zhruba ve 30 % případů infekce dochází k rozvoji dostatečné imunitní odpovědi, která brání replikaci viru, ale neeliminuje virus jako takový. Výsledkem je **latentní infekce**, při které představují fibroblasty v kostní dřeni místo latence. Ta se označuje jako **regresivní infekce**. U těchto koček může být provirus prokázán, ale jsou p27, tedy v Antigen-ELISA negativní.

Jiná infekční onemocnění nebo stres mohou vést k reaktivaci virémie.

Ve zbylých případech dochází k **perzistentní infekci**, která končí prudkým a krátkým průběhem onemocnění.

Pro určení diagnózy FeLV je běžný průkaz antigenu pomocí ELISA. Problém ale představuje průkaz antigenu v latentní fázi, kdy jej nelze prokázat.

To vede především ke zmatkům a diskreditaci očkovacích látek, kdy jsou zvířata po negativním testu očkována a to, často nejdříve za několik let, vede k opětovné virémii. Tyto kočky jsou při testování pozitivní.

Očkování proti FeLV je, vzhledem k tomu, že se jedná o geneticky připravené vakcíny, velmi spolehlivé a zaručuje poměrně dobrou protektivní imunitu. Vzhledem k tomu, že se nejedná o očkovací látky obsahující úplného původce, neinterferuje jejich použití s metodami průkazu viru.

Průkaz provirové FeLV-cDNA (Provirus) pomocí PCR je významný k potvrzení pozitivního testu.

Problematickou je ovšem časná fáze infekce. Ze studií je známo, že dokonce i vakcinované

kočky po experimentální infekci jsou pomocí PCR až 100 dní pozitivní, bez toho, aniž by klinicky onemocněly nebo tvořily antigen.

Latentně infikované kočky jsou dlouhodobě pozitivní, pokud je u nich Provirus pomocí PCR testován. Tyto zvířata představují ale velké riziko, pokud jsou využívána jako dárci krve!

V jedné z nových studií byla krev z antigen-negativních, ale Provirus (PCR)-pozitivních koček transfundována kočkám ze SPF-chovů. Všech 15 příjemců bylo po více než 15 týdnech Provirus-positivních a 2 kočky zůstaly také trvale Antigen-positivní. Tímto mohl být stanoven důkaz, že je možný přenos infekce pomocí transfuze krve.

Virus kočičí imunodeficiency

Také FIV patří do rodiny retrovirů, ovšem do rodu Lentivirus. Tento virus je úzce příbuzný s HIV, ale není pro lidi nakažlivý. Poprvé byl popsán krátce po objevení HIV, v roce 1987 v Kalifornii.

V epidemiologii FIV infekce u koček hraje jak způsob chovu, podmínky okolí, tak pohlaví svou roli. Vzhledem k tomu, že je FIV přenášen především kousným poraněním, je incidence infikovaných zvířat ve skupině nekastrovaných samců již přes 5 let nejvyšší. Intrauterinní infekce nebo infekce přes kolostrum vede k abortu nebo k tzv. „Fading-Kitten-Syndrom“.

FIV je světově rozšířena a vyskytuje se také u divokých kočkovitých šelem. Prevalence v Německu leží ca mezi 3-5 %. K infekci dochází většinou již dlouhou dobu předtím, než se u kočky rozvinou závažné klinické příznaky.

Příznak infekce jsou zprvu nenápadné. Pozorována bývá krátkodobá horečka a pokles neutrofilních granulocytů v periferní krvi přetrvávající několik týdnů. Zřetelnější je oproti tomu vzniklá lymfadenomegalie, která je prokazatelná několik měsíců. Těžké formy onemocnění vznikají v tomto období velice zřídka.

Infekcí imunokompetentních buněk dochází krok za krokem k vyčerpání imunitního systému.

Virus perzistuje v organismu doživotně a projevuje zřetelný tropismus k T-lymfocytům a makrofágům. Přitom je postižená hlavně funkce T-lymfocytů, přičemž kvantitativní a kvalitativní defekty TH-buněk převládají. Dochází zde nejprve k procentuálnímu a poté k absolutnímu poklesu počtu CD4. CD4+/CD8+- kvocient se zmenšuje v souvislosti s rozvíjející se infekcí. K poškození funkce humorální imunity dochází v relativně pozdním stádiu infekce. Kočky v této fázi trpí celou řadou příznaků a syndromů, v závislosti na druhu sekundární infekce. V popředí stojí onemocnění respiračního traktu jako je rinitida, bronchitida, laryngitida a pneumonie. Především onemocnění dutiny ústní s těžkými gingivitidami jsou pozorovány v 30 až 50 % případů. Ve vzácných případech dochází následkem samotným poškozením virem k onemocněním CNS a očním změnám. FIV- pozitivní kočky mohou vykazovat příznaky poruchy rovnováhy. Nové výzkumy ukazují, že infekce může ovlivnit také koncentraci hormonů v plasmě. Přičemž dochází ke zvýšení tyroxinu T4 a volného tyroxinu FT4.

Diagnóza FIV je zpravidla stanovena průkazem protilátek pomocí ELISA. Vzhledem k tomu, že se jedná o perzistentní infekci, lze protilátky stanovit asi 2-3 týdny po prodělané infekci.

Průkaz antigenu je především v perzistentní fázi, vzhledem k nízké míře replikace viru, obtížný a z tohoto důvodu není zahrnován do rutinní diagnostiky.

Přítomnost samotného viru lze dokázat pomocí kvalitativní nebo kvantitativní polymerázové řetězové reakci (PCR). Přitom je určena virová zátěž (počet virových částí v plasmě) nebo také provirová zátěž (počet DNA-kopíí virového genomu vztážený na určitý počet lymfocytů).

Jelikož existuje hojný počet subtypů a variant, které průkaz genomu stěžují, je bohužel výše

zmíněný průkaz virového genomu prostřednictvím PCR někdy problematický. Tím pádem nemusí být za určitých okolností některé vzácné kmeny zachyceny. U koček, které jsou léčeny antiretrovirovými medikamenty (např. Zidovudin, AZT, CART [combined anti-retroviral therapy], atd.), dochází buď k blokadě infekce nových buněk nebo k zabránění uvolňování viru z již infikovaných buněk. V těchto případech lze provést kvantitativní PCR virové zátěže jako kontrolu úspěšnosti léčby.

Jako další dobrý prognostický parametr se ukazuje vytvoření **buněčného imunitního statutu**, při kterém je určen jak počet CD4-, CD8- a B-buněk, tak CD4+/CD8+-kvocient. Spousta koček má po dobu několika let normální hodnoty. Až v pozdější fázi infekce zřetelně klesá populace těchto buněk.

To může vést dokonce k tomu, že nemohou být vytvářeny žádné protilátky a tak vychází průkaz protilátek pomocí FIV-ELISA- testu jako negativní.

Očekávaná doba přežívání kočky s FIV-infekcí není výrazně nižší než u koček negativních. I když by měl majitel omezit volný pohyb pozitivních koček na minimum, ukazují dvě studie ze Skotska, že v domácnostech s jednou pozitivní kočkou ve skupině existuje pouze minimální riziko nakažení.

Retrovirové infekce jako virus kočičí leukémie (FeLV) a virus kočičí imunodeficiency (FIV) se v Německu vyskytují s prevalencí asi 1,5 %, respektive asi 3,5 % v celkové populaci koček. Procentuální část pozitivně testovaných vzorků je ale v laboratoři zřetelně vyšší, vzhledem k tomu, že se zde jedná již o suspektní případy infekce. Prevalence je tedy vyšší než 5 %, respektive 7 %.